

Gerilim Dalgalanmalarına ve Elektrik Kesintisine Karşı Nasıl Önlem Alınır? ENERJİ KALİTESİNE "10 GÜN" DARBESİ

EMO İzmir Şubesi 30. Dönem Enerji Komisyonu

Elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi ve enerji alanında yaşanan serbestleştirme uygulamalarıyla birlikte yurttaşların kesintisiz ve kaliteli enerjiye ulaşmasında daha fazla sıkıntı yaşanmaya başlamıştır. İlke olarak; bir kamusal hizmet olan elektrik enerjinin sunumu kesintisiz ve teknik olarak kaliteli bir biçimde gerçekleştirilmelidir.

Elektrik dağıtımına ilişkin yurttaşların Odamıza yansıyan şikayetlerinde de artış yaşanmaktadır. Karşılaştığımız en temel sorunlardan biri; gerilim dalgalanmalarından kaynaklanan elektrikli ve elektronik cihazların hasar görmesidir. Yurttaşlar; bu hasarların karşılanmasına ilişkin sorun yaşadıklarını beyan etmektedirler.

Elektrik Dağıtım ve Perakende Satışına İlişkin Hizmet Kalitesi Yönetmeliği'ne göre dağıtım şirketleri kesintilere ve enerji kalitesine ilişkin verileri kayıt altına almak zorundadır. Yıllık kesinti süresinin yönetmelikle belirtilen süreleri aşması durumunda, kesintinin olduğu bölgedeki abonelere tazminat ödenmesi söz konusudur. Yönetmeliğe göre; dağıtım şirketi kendi kusurundan meydana gelen hasarları tazmin etmek veya cihazları tamir ettirmek zorundadır. Hasar gören teçhizatın tamir edilememesi durumunda dağıtım şirketi tarafından tespit edilecek yada ettirilecek rayiç bedel veya dağıtım şirketinin uygun görmesi halinde kullanıcının talep ettiği bedel kullanıcıya ödenmelidir.

10 Günlük Süre Kanuna Aykırı

Ancak yönetmeliğin tüketicinin haklarını kısmen koruyan maddeleri, hasarın tazmini için talepte bulunma süresinin 10 iş günü ile sınırlandırılmasıyla havada kalmıştır. Yurttaşların cihazlarındaki arızayı tespit etmesi ve arızadan elektrik dağıtım şirketinin sorumlu olduğunu anlayıp, başvuru yapması için bu 10 günlük süre yeterli değildir. Yurttaşların teknik servise gönderdikleri cihazların geri dönüş süresi bile çoğu zaman 10 günü aşmaktadır.

Dağıtım şirketine yaptığı başvurudan sonuç alamayan yurttaşlar ya konunun peşini bırakmakta ya da tüketici hakem heyetlerine veya tüketici mahkemelerine başvurmak zorunda kalmaktadır. EPDK söz konusu yönetmelikteki 10 günlük sınırını makul bir süreye yükseltmesi yurttaşların mağdur olmasının önüne geçecektir. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu'nun 16. maddesinde, ayıplı hizmetin ifasından sonra iki yıllık zaman aşımına hükmedilmiştir. Bu süre sözleşmeler veya ikincil düzenlemeler ile uzatılabilir ancak azaltmak mümkün değildir.

Nasıl Önlem Alınabilir?

-Büyük konut sitelerinde ve kamuya açık tüm binalardaki elektrik tesisatları periyodik olarak elektrik mühendisleri tarafından kontrol edilmelidir. Elektrik tesisatlarının kontrolü, hem cihazların korunması hem de elektrik kaynaklı tehlikelere karşı

can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından hayati öneme sahiptir. Bu konuda yurttaşlar EMO birimlerine başvurarak ayrıntılı bilgi edinebilirler.

-Özellikle hassas cihazların çokça kullanıldığı hastaneler, okullar, iş merkezleri, endüstriyel tesisler gibi binalarda kesintisiz güç kaynakları kullanılabilir. Kesintisiz güç kaynaklarıyla, hem kullanılan elektrik enerjisinin kalitesi düzeltilmekte hem de voltaj dalgalanmalarının cihazlar üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırabilirsiniz. Bu önlem herhangi bir kesinti durumunda ekipmanların zarar görmesini de engelleyebilmektedir.

-Yangın algılama ve söndürme, elektronik güvenlik sistemi, veri merkezleri, acil durum aydınlatması ve otomasyon sistemlerine sahip binalarda bu cihazların zarar görmemesi için kesintisiz güç kaynaklarının kullanımı önem kazanmaktadır. Acil durumlarda da çalışmasını sürdürmesi gereken yangın algılama uyarma ve söndürme gibi sistemler hem korunmalı hem de kesintiden etkilenmelidir.

-Kesinti süresinin uzaması ihtimaline karşın kesintisiz güç kaynaklarının fonksiyonlarını daha uzun süre devam ettirebilmelerini yardımcı olmak için sistem jeneratörlerle de desteklenmelidir.

-Yüksek maliyetli önlemlerin alınmadığı konutlarda ise bilgisayar gibi hassas elektronik cihazları korumak için akım korumalı prizler tercih edilebilir.

-Uzun süreli kesintilerde evdeki cihazları, kesintinin sona erdiği ve enerjinin geri geldiği dönemde yaşanacak frekans değişimlerine karşı, prizden çekerek koruyabilirsiniz. Kesintinin sona ermesinden kısa süre sonra sistemin toparlanmasının ardından cihazlarınızı yeniden kullanabilirsiniz.

Zarar Nasıl Tazmin Ettirilecek?

-Cihazları bozulan yurttaşlar, öncelikle arıza nedenini tespit ettirmektedir. Cihazlar yüksek veya alçak voltaj nedeniyle bozulmuş ise bu durumu cihazı inceleyen teknik servisin raporlaması mutlaka sağlanmalıdır.

-Cihazın voltaj dalgalanması nedeniyle zarar gördüğünün belirlenmesi durumunda zaman geçirilmeden, söz konusu teknik servis raporları ile

ilgili dağıtım şirketine başvuru yapılmalıdır.

-İkamet ettiği bölgede aynı dönemde cihazları aynı sebeple bozulan diğer yurttaşları da uyararak, başvuru yapmaları da sağlanmalıdır. Aynı bölgeden çok sayıda başvuru olması sorunun dağıtım şirketinden kaynaklandığını ortaya koyması anlamında önemlidir.

-Dağıtım şirketinin başvurusu, 10 günlük süreyi gerekçe göstererek reddetmesi durumunda ise tüketici ilçe ve il hakem heyetlerine veya tüketici mahkemelerine başvuru yapılmalıdır.

-Tespit edilen zararın miktarı 2015 yılı için 2 bin 200 TL'nin altındaysa ilçe tüketici hakem heyetlerine, 2 bin 200 TL'den fazla 3 bin 300 TL'den

az ise il tüketici hakem heyetlerine başvuru yapılmalıdır. Bu başvurunun da yönetmelikte yer alan süre aşımı nedeniyle hakem heyetleri tarafından reddedilmesi durumunda ise konunun 15 gün içinde tüketici mahkemelerine taşınması gereklidir.

-Zarar miktarı 3 bin 300 TL'yi aşıyor ise tüketici mahkemelerine başvuru yapılmalıdır. Dava dilekçesinde; Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu'nun 16. maddesi hatırlatılarak, yönetmeliğin kanuna uygun olmaması durumunda kanun maddelerinin geçerli olacağına ilişkin Yargıtay'ın 1996/1 karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'na da yer verilmesi mahkemenin karar vermesini etkili olacaktır.

Elektrik Zammı Konutlara Yüzde 5,9 Olarak Yansıyor

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun (EPDK) 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren yürürlüğe koyduğu yeni elektrik tarifesinde, eski tarife yapısında ayrı ayrı kalemler olarak verilen "dağıtım bedeli", "iletim bedeli", "kayıp ve kaçak bedeli" ve "sayaç okuma bedeli" maliyetlerini "dağıtım bedeli" adı altında birleştirilirken, "enerji bedeli" ile "perakende satış hizmet bedeli" ise "perakende satış hizmet bedeli" adı altında toplulaştırıldı. Böylece tek tek maliyetler tarifede görünmez hale getirilerek, fon ve vergiler dışında faturalarda artık sadece "perakende enerji bedeli" ile birlikte "dağıtım bedeli"nin yer alması sağlandı. Kamuoyunda çok tartışılan "kayıp ve kaçak bedeli" de dahil olmak üzere bu bedellerin görünmez hale getirilmesi "şeffaflık" ilkesine aykırıdır ve bu düzenleme ile faturalarda resmen bir "karartmaya" imza atılmıştır.

Yeni tarifeyi 1 Ekim-31 Aralık 2015 tarihleri arasında uygulanan tarifeye karşılaştırdığımızda "perakende enerji bedeli" adı altında birleştirilen söz konusu 2 kalemin toplamının yüzde 3,7 artış ile 0,20578 TL'den 0,21343 TL'ye yükseltildiğini görüyoruz. Yeni tarife yapısında eskiden fatura başına alınan 0,592 TL'lik "sayaç okuma bedeli"nin tekleştirilen "dağıtım bedeli" içine yaklaşık 200 kilovat saatlik (kWh) enerji tüketimine bir sayaç okuma bedeli düşecek şekilde düzenlendiğini görüyoruz. Yeni dönemde konutunda 200 kWh elektrik tüketen bir abonenin faturasına "sayaç okuma bedeli" de dahil olmak üzere toplulaştırılan "dağıtım bedeli" yaklaşık yüzde 10 zam olarak yansıyor.

Zamlar sonucunda fon ve vergiler hariç olmak üzere 1 kilovat saat başına elektriğin bedeli konut kullanıcıları için 31.05 kuruştan yüzde 6.9'luk zamlarla 33.18 kuruşa yükseltildi. Ancak bu fonsuz tarifedeki zam oranı sayaç okumanın fatura başına alınırken yeni tarifede dağıtım bedeli içine dahil edilmiş olması nedeniyle gerçekte zam oranı 4 kişilik bir ailenin asgari yaşam standartları için gerekli olan tüketimi olan 230 kWh üzerinden yapılan hesaplamada yüzde 5.9 olarak ortaya çıkıyor. Toplamda 5.26 TL artan 230 kWh'lik fatura Ocak 2016'dan itibaren 94,69 TL olacaktır. Bu artışın 1,76 TL'si "perakende enerji bedeli"nin zamlanmasında 2,56 TL'si ise "dağıtım bedeli" adı altında toplulaştırılan bedellerin zamlanmasından kaynaklanmaktadır. Geriye kalan 0,94 TL'lik kısım ise oransal olarak uygulanan vergi ve fonların da otomatik olarak artmasından kaynaklanmaktadır.

Ağırlıklı olarak enerji maliyetlerini içeren "perakende enerji bedeli"ndeki artış yüzde 3.7 iken, "dağıtım bedeli" adı altındaki toplulaştırılan kalemlerdeki artışın yüzde 10'u bulması, yapılan zammın büyük ölçüde enerji maliyetlerinde çok dağıtım şirketlerinin taleplerinden kaynaklandığını ortaya koyuyor.